

EPİZYOTOMİ'DE HEMŞİRELİK BAKIMI

Ayfer ÜSTÜNSÖZ*

Nur İNANÇ**

ÖZET

Epizyotomi; doğumu hızlandırmak ve yırtıkları önlemek amacı ile doğumun ikinci devresinin sonunda yapılan perineal insizyondur. Epizyotomi, doğum esnasında pelvik dokulardaki hasarın. kontrolsüz yırtıkların ve kanamaların önlenmesi, fetüs başının kolay, süratli ve tehlikesiz doğumun sağlanması açısından önemlidir. Gerek bundan gerekse cerrahi bir girişim olmasından dolayı epizyotomi bakımı hemşirenin primer sorumluluğudur. Mutlaka hemşire tarafından yerine getirilmesi gereken bu bakım, epizyotominin anneye acı ve ağrı vermeden hızlı bir şekilde iyileşmesini ve düzgün anatomik yapıyı mn korunmasını amaçlar.

Epizyotomi. doğumu hızlandırmak v yırtıkları önlemek amacı ile doğumun ikinci devresinin sonunda yapılan perineal insizyondur (1. 2). Bir başka tarifle letüs başının kolay. süratli ve tehlikesiz doğumu sağlamak perinenin tonüsünü korumak ve istenmedik yırtıkları önlemek amacı ile bebek başı doğarken perinede bir grup kasa yapılan kontrollü insizyondur (2. 3. 4).

Epizyotomiye bağlı postpartum dönemde kadında perineal ağrı. enfeksiyon. kan kaybının artması. istenmeyen anatomik enfeksiyonu. kan kaybının artması. istenmeyen anatomik sonuçlar ve disparanoya

*GATA Hemşirelik Yük. Okulu Kadın Hast ve Doğum Hemş. (Bilim Uzmanı)

**GATA Hemşirelik Yük. Okulu Kadın Hast ve Doğum Hemş. Öğretim Üyesi (Prof. Dr.)

görülebilmektedir (18). Bu komplikasyonların önlenmesi açısından epizyotomi iyileşmenin kontrolü ve çabuklaştırılması üzerinde durulması gerekli bir konudur. Perineal ağrının kaynağı ödem, hematoma ve enfeksiyonlardır. Hemirelik esasları çerçevesinde ödem ve hematoma önlenmesi için gerçekleştirilecek hemşirelik bakım girişimleri epizyotomi iyileşmesini hızlandıracak gibi perineal ağrının giderilmesinde de önemli bir rol oynar. Ayrıca enfeksiyon, kan kaybının artması ve istenmeyen anatomik sonuçlarda hemirelik bakımında çözümlenmesi gereken diğer sorunlar olarak karşımıza çıkabilir (5, 8, 12). Hemşirelik bakımında epizyotomunun iyileşmesini hızlandırmak amacıyla yapılan sıcak ve soğuk uygulamalar *vazomotor* olayların kontrolünde kullanılan konvansiyonel yöntemlerdir (6, 9, 16).

Hemirelik bakımında epizyotominin genelde ağrı yönü ele alınması ve bu konuda çeşitli araştırmalar yapılmıştır (7, 9, 11, 12, 15). Ağrı ile mücadele eden en gözde yaklaşım şekli perineal masaj olarak belirtilmektedir (13). Perineal masajın bölgedeki hemodinami üzerinde önemli bir etkisi vardır. Ağrıya yönelik yapılan diğer bir çalışmada,

epizyotomi sonrası perineal ağrıyı gidermek üzere ılık ve soğuk oturma banyosunun etkinlikleri karşılaştırılmıştır. Bu çalışma sonucunda her iki uygulama arasında önemli bir fark bulunmamıştır (14). Kore'de yapılan bir araştırmada ise perineal rahatsızlığın giderilmesinde buz torbası ve sıcak lamba uygulamaları karşılaştırılmış bu araştırmanın sonucunda buz torbası uygulaması perineal rahatsızlığın giderilmesinde lamba uygulamasından daha etkili olduğu hipotezi doğrulanmıştır (14).

Literatür incelendiğinde epizyotomi iyileşmesine yönelik yapılan araştırmaların sayısının daha az olduğu görülmüştür. Bunlardan biri epizyotomi yapılan kadınlar ile epizyotomi yapılmayan kadınların post partum dönemde perineal iyileşmesi karşılaştırıldığı bir araştırma olup iki grup arasında bir fark bulunmamıştır (13). Hill tarafından 1990 yılında yapılan bir araştırmada ise epizyotomi iyileşmesi bu kriterle belirlenmiştir (10). 1996 yılında GATA'da yaptığımız bir çalışmada ise epizyotomi iyileşmesinde buz torbası ve sıcak lamba uygulamaları karşılaştırılmış ve sonucunda buz torbası uygulamasının epizyotomi iyileşmesinde daha etkili olduğu belirlenmiştir (17).

Bu çalışmanın sonucunda geliştirilmiş olan doğum hemşiresinin epizyotomi bakımını iki başlık altında toplayabiliriz.

I. Hastanedeki Bakım: Epizyotominin yapıldığı andan ba layıp annenin hastaneden taburcu olduğu zamana kadar geçen sür yi kapsar.

Amaç;

- * Annede epizyotorruye bağlı olarak görülen perineal rahatsızlığı gidermek veya en aza indirmek.
- * İrisizyonu yerindeki ağrıyı gidermek.
- * Enfeksiyon gelişmesini önlemele
- Eplzyotomi iyileşmesini hızlandırmak

Bakım;

* Annenin vital bulguları özelliklede vücut ısısı alınarak hemşire gözlem kağıdına kaydedilir.

•Sıvı elektrolit dengesi korunur ve sıvı elektrolit kaybı varsa giderilir. enerji gereksinimi sağlanır.

* Fundus pozisyonu ve sertliği kontrol edilir. •

İnsizyon yeri kuru ve temiz tutulur.

•Günde iki defa perine pansumanı yapılır. Perine antiseptik solüs-yonla önden arkaya doğru yıkanır, kurulanır ve steril petle kapatılır.

•Perineal rahatsızlığı gidermek ve epizyotomi iyileşmesini hızlandırmak amacıyla sıcak ve soğuk uygulamalar yapılır.

•Sıcak ve soğuk uygulama sırasında ve sonrasında ciltte ve müköz membranlarda meydana gelen değişiklikler gözlenir.

•Uygulama saati. süresi, yapılan gözlem sonuçları ve hasta bireyin sözelolarak ifade ettiği durumlar hemşire gözlem kağıdına kaydedilir.

* Uterus involüsyonunu arttırmak için anne mümkün olduğunca erken mobilize edilir. Epizyotomi üzerine baskıyı azaltınale için annenin daha çok lateral pozisyonda yatmasına dikkat edilir.

* Hemşirenin sıcak ve soğuk uygulamalardaki en önemli sorumluluğu, asepsi ve antisepsi ilkelerine uymasıdır.

2. Evdeki Bakım: Doğum sırasında anneler eğer herhangi bir patolojik durum yoksa ikinci gün taburcu edilirler. Kadınlar kendi kendine evde bakıma teşvik etmek için onlara mutlaka taburculuk eğitimi verilmelidir. Tedavinin ya da rahatlatıcı faktörlerin amacını bilmek annenin bunları uygulaması açısından onda motivasyon etkisi yaratır. Bu sebeplerden dolayı hemşirenin vereceği taburculuk eğitimi şunları içermelidir.

- * Fundus sertliğinin kontrol edilmesi ve fundusa masaj yapılması öğretilir.
- * Loşuanın rengi ve miktarı hakkında anneye eğitim verilir. normalden saptığı durumlar öğretilerek bu durumlarda hastaneye gelmesi söylenir. Perine pansumanını evde kendisinin nasıl yapacağı gösterilir.
- * İnsizyon yerinde gelişebilecek enfeksiyonu önlemek amacıyla iç çamaşırını ilk hafta giymemesi, petlerini sık değiştirmesi, tuvaletten önce ve sonra ellerini yıkaması konusunda anneye eğitim verilir. Ayrıca doğum sonrası üçüncü günden itibaren ayakta duş şeklinde banyo yapacağı anneye anlatılır.
- * Perineal ağrıyı ve dikişlerdeki sızıyı hafifletmek amacıyla sıcak ve soğuk uygulamalar anneye öğretilir. Bu uygulamaları günde üç defa 15-20 dakika uygulamalıdır. Bu uygulama süresi 20 dakikayı geçmemelidir.
- * Yeterli beslenme özellikle vitamin alınması, dinlenme, uygun pozisyon ve temizlik yara iyileşmesini çabuklaştırdığı için bu konuları kapsayan eğitim anneye verilmelidir.

SUMMARY

NURSING CARE IN EPISIOTOMY

Episiotomy is an perineal incision which is made at the end of the second phase of Labor. This procedure's aim is to prevent Lacerations and to accelerate the Labor. Episiotomy is an important procedure for preventing uncontrolled lacerations, hemorrhage and injuries in pelvic tissues, and delivering the head of fetus easily and undangerously. This procedure gives primary responsibility to nurses, because it is both a surgical procedure and it has important features as mentioned above.

The aim of nursing care which must be performed by nurses. is to provide painless healing rapidly and to maintain the tissues in normal anatomic shape.

KAYNAKLAR

- I. Anson K. PropedöUk Kadın Doğum Kitabı. Istanbul. 437-439, 1002, 1993.
2. Beek WW. Obstetrics and Cynecologtc. 3rd Edltlon. A Waverly Company. Philadelphia. BalUmöre. 34-35. 1993.
3. Benrubi IG, Obstelrie and Gynecologic Emergeneies 146-150, 1986. JB Lipincott Company Philadelphia.
4. Bebak Jensen Zelar, Maternily and Gynecologic Care; Louis, ST, Baltimore. Tororito 427-627. 1989.
5. Baıı M, Lawrence O. Molhers Use of Knowledge Drug The First Postpartum Weeks. JOGNN. 315-320. July/Augst. 1985,
6. Curkovic. B. Vitalic, V. Babic. ND, Durrigl, T. The Influerice of Heat And Cold on the Patn Thereshold in Rheumatold Artrits. Z Rheumatol. Vol. 52 (5). 289-291. Sep/Oct. 1993.
7. Flerntng N. Can the Sturing Method Make a Difference in Postpartum Perinea! Pain. Journal of Nurse Midwifery, Vol. 35 (1). ■ 9-25. Jan/Feb 1990.
8. Head M. Orropping Stitches. Nursing Times. Vol. 89 (33). 64-66, August, 1993.
9. Hill PO. Effects of Heat and Cold on the Perineum after Episiotomy. Laceration, J Obstet Gynecol Neonatal Nurs. Vol. 18 (2). 124-133. Mar/Apr (1989).
10. Hill PD. Psychometric of REEDA. Journalaf Nurse-Midwifery Vol. 35 (83). 162-165. May Z. June 1990.
- II. La Foyd. Geden EA. Harry S. Post-episiotomy Pain. Warm Versus Cold Sitz Bath Csee Commentas. J Obstet Gynecol Neonatal nurs. Vol. 18 (5). 399-403. Sep/Ocl 1980.
12. Lorerızt EA. Relaxation. Epıstomy Inctııonal Pain and Overall Discomfort. J Adv Nurs. Vol. 16 (6). 701-800. Jun 199L.
13. Melissa DA. Barbara. A. Burket. Effet of Pertrial Massage on the Ineldence of Episiotomy and Perinea! LaeeraUon in a Nurse Midwifery Service. Journal of Nurse-Mıdwtfery, Vol. 31 (3). 128-134. May/June 1986.

14. am HK. Park YS. A Study on Comparisons of Ice Bag and Heat Lamp for the Relief of Perineal Discomfort. Kanhe Hakhoe-Cht, Vol. 2 i (1). 27-40. Apr 199 I.
15. Sleep J. Grant A. Effects of Salt and Savlon Bath Caricentrate Posparlum. urstrig Times, Vol. 84 (21). 55-57, May 1988.
16. Taşkın L. Eptzyotorni. Anne Sağlığı Hernşlreletğt, 2. Baskı. Ankara. Hürbilek Matbaacılık. 156-1 72. I 993.
17. Üstünsöz A. "Epizyotorni İyileşmesinde Sıcak ve Soğuk Uygulamaların Etkisi". GATA Sağlık Bilimleri Enstusü. Yayınlanrnamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara. 1996.
18. Williams RL. Cooper. KM. urse-Managerent Postpartum Home Care, JOGNN- 25-29. Jan/Feb. I 993.